

ЯНГИ ЎЗБЕК ДИПЛОМАТИЯСИ ФЕНОМЕНИ

DOI: 10.63407/611040

Содиқ Сафоев

Сўнги йилларда Марказий Осиёда рўй берган ўзгаришлар тўғрисида бутун дунё сиёсатчилари гапирмоқда ва бунга етарли асослар бор. Бу, аввало, минтақага бўлган қизиқишнинг бир белгиси, иккинчидан, қисқа давр мобайнида шундай бир йирик ҳудудда кескин ўзгаришлар бўлгани тарихда камдан-кам учраши билан ҳам боғлиқ.

Агар таҳлилларга эътибор қилсак, Марказий Осиёдаги вазият атиги салкам 10 йил олдин ростанам таҳликали – қарама-қаршилик ва зиддиятлар, мамлакатлар ўртасидаги носоғлом рақобат тобора кескинлашиб бормоқда эди. Гарчи мустақилликнинг 25 йили ўтган бўлса-да, ҳали чегараларимиз тўлиқ аниқлаб олинмаганди. Шунинг ўзиёқ ўзаро келишмовчиликларга йўл очаётганди. Чегара йўқ, у белгиланмас экан, икки тараф ҳам даъво қилади. Бу бизнинг ер, дейди бири, кейин иккичиси ҳам айти даъво билан оёқ тирайди. Хуллас, оғир вазият. Бу, бир томондан, беқарорликни келтириб чиқарувчи потенциал омил бўлса, иккинчи томондан, аниқ белгиланган ва халқаро эътироф этилган чегарасиз давлат давлат бўла олмаслигини оддий одам ҳам билади.

Аммо, таассуфки, ўтган давр мобайнида минтақа давлатлари, аниқроғи, ўша пайтдаги раҳбарлар бу борадаги мулоқотга тайёр эмасди. Сиёсий элиталардаги ўжарлик, стратегик фикрлай олмаслик ва узоқни кўриш қобилиятининг йўқлиги, қолаверса, дипломатик ресурслардан фойдаланиш борасидаги нўноқлик туфайли Марказий Осиё чегараси ўта баҳсли давлатлар ҳудуди бўлиб қолган эди. Бу эса, табиийки, халқаро ҳамжамиятнинг Марказий Осиёга тўла етилмаган, ҳали мулоқотга,

ҳамкорликка тайёр бўлмаган бир ҳудуд ўлароқ қарашига сабаб бўлди. Минтақада йирик масалалар борасидаги ўзаро манфаатли ёндашув кўзга ташланмади. Мисол учун, бизда умумий сув ресурсларидан фойдаланишдаги ягона стратегик ёндашув, мулоқот шу давргача бўлмаган. Бунинг натижасида эса "портлаш"га яқин бир вазият асосини ташкил қилиб келди...

Барчамиз кўриб-билиб турган манзара шундай эдики, ҳар бир мамлакат, таъбир жоиз бўлса, кўрпани ўзига қараб тортарди-ю, умумий манфаатни ўйлаш ҳеч кимнинг хаёлига келмас, бир сўз билан айтганда, минтақанинг тараққиёт йўлига ўтиши фақатгина унинг яқдиллиги, ҳамжиҳатлиги эвазигагина амалга ошиши мумкинлиги ҳақидаги оддий ҳақиқат тан олинмасди. Шунинг учун ҳам айти масалада минтақа ҳаёти ва тақдири ҳақида гапирган кўплаб олимларнинг стратегик мавҳумлик, ноаниқлик ҳақидаги мулоҳаза ва мунозараларини инкор қилиш, экспертларнинг Марказий Осиё йирик ҳарбий тўқнашувлар арафасида турибди, минтақада портлаш содир бўлиши мумкин, деган башоратларини асоссиз эди, дея олмасдик.

Мана шундай оғир бир паллада Марказий Осиё тақдирида ниҳоятда муҳим бурилиш юз берди. Минтақанинг етакчи давлати, ҳудуддаги қўшнилари билан бевосита чегараларга эга бўлган ягона мамлакат – Ўзбекистонга янги генерациядаги лидер – Шавкат Мирзиёев келди. Янги давлат раҳбари вазиятни ва нима қилиши кераклигини аниқ биларди. Эҳтимол, шу сабаб иш бошлаган илк кунлариданоқ айти масалада батамом янги ёндашув, янги ҳаракатлар дастурини илгари сурди. Бугун биз тўлиқ асос билан айтишимиз мумкинки, бу аслида Президент Шавкат Мирзиёевнинг Марказий Осиёдаги минтақавий сиёсатга доир доктринаси эди. Яхши биламизки, доктрина – яхлит сиёсат ва дастурлар ҳаракатини ифодаловчи истилоҳ. Тарихдан Трумэн доктринаси, Брежнев доктринаси, Рейган доктринаси каби ибораларни кўп ўқиганмиз, эшитганмиз. Биз ҳозир мулоҳаза юритаётган жараёнлар эса XXI аср

Марказий Осиёдаги яқдиллик, стратегик ҳамкорликка асосланган ривожланиш доктринаси бўлди, дейиш мумкин. Тўлиқ ишонч билан айтишим мумкинки, айнан Мирзиёев доктринаси эвазига Марказий Осиёда вазият батамом ўзгарди. Аввало, давлатлараро мулоқот тикланди. Зотан, унинг мавжудлиги энг муҳим унсур эди. Яъни биз энди барча масалалар бўйича ўзаро гаплаша бошладик. Бу доктринанинг глобал сиёсатда тутган ноёб ўрни шундаки, у Марказий Осиёни ягона тақдирга эга бўлган минтақа ўлароқ кўришни қатъий мақсад сифатида белгилаган. Ҳақиқатан ҳам, бирон-бир мамлакат яқка ўзи ривожланиб кета олмайди. Биз бир-биримиз билан шу қадар боғлиқмизки, биримизда бошланган муаммо иккинчимизда албатта бўй кўрсатмай қолмайди. Қолаверса, ҳар бир мамлакатнинг муваффақияти бутун минтақага ўз ижобий таъсирини кўрсатади. Яъни мамлакатлар бир-бирининг ютуғидан манфаатдор.

Рақобат доимо ва ҳамма ерда бўлган ва булади. Бу – табиий ҳол. Аммо унинг характериға кўп нарса боғлиқ. Масалан, у мен сандан зўрман, қабилида кечса, билингики, истиқбол йўқ. Аксинча, ушбу рақобат умумманфаатни, яқдил қарашларни ўзида ифода этса, тамоман бошқача манзара намоён бўлади. Мирзиёев доктринасининг моҳиятида худди шу тактика туради. Аслини олганда, ўжарлик, “Мен айтганимдай бўлиши шарт!” деб қайсарлик қилишдан осони йўқ! Бироқ, ҳали айтганимиздек, бу йўл одамни боши берк кўчага олиб кириб қўяди. Бу ўринда иккинчи жиҳатни ҳам эсдан чиқармаслик керак. Дейлик, масалани биргалиқда, ҳамма томонни тинглаб, ҳар бир муаммони ётиғи билан ва ҳисобга олиб ҳал этиш истиқболли эканини ҳамма билади. Бироқ буни тан олиш учун катта сиёсий ирода ва, қолаверса, ҳамкорлар билан муносабатларни тўғри йўлга қўйишда катта маҳорат талаб қилинади.

Масалан, минтақа учун ўта долзарб сув муаммосига бўлган умумий қарашларни олайлик. 2016 йилгача гўё бу

“ўйин”да қайсидир давлат ютса, бошқалар ютқазади, деган таассурот бор ва бу ҳатто реал тушунчага айланиб қолгандек эди. Бу ечим эмас, балки минтақада уйғониши мумкин бўлган беқарорликнинг калити эди, аслида. Мирзиёев эса масалани муштарак мақсадлар йўлида уйғунлаштириш ва шу орқали мавжуд муаммони ҳал қилиш таклифини илгари сурди. Табиийки, бундай ёндашув ҳаммининг манфаатига мос келади ва муҳими, муаммо бартараф этилади. Буни аслида превентив дипломатия ёки дипломатик маҳорат натижаси деса ҳам бўлади. Албатта, айна сиёсат натижасини жаҳон ўзида ҳис қилди. Шу ўринда битта муҳим фактни келтирмоқчиман. Мана шу муштараклик сиёсати натижасида халқаро сиёсат луғатида Марказий Осиё руҳи, деган ибора пайдо бўлди. Ва бир овоздан халқаро ҳамжамият, йирик давлатлар, қўшни мамлакатлар шуни эътироф этадики, бу ўзгаришларнинг муаллифи Ўзбекистон раҳбари, Президентимиз Шавкат Миромонович Мирзиёевдир.

АҚШнинг Питтсбург Университети бошқарув ва бозорлар Маркази директори, узоқ вақтдан буён Марказий Осиёни ўрганиб келаётган тадқиқотчи Женнифер Брик Муртазашвили халқаро ОАВлардан бирига берган интервьюсида минтақамизнинг бугунги геосиёсий манзарасини мана бундай ифодалаган эди: “...Марказий Осиёни борича кўриш вақти келди. Бу энди постсовет ҳудуди эмас. У – Евроосиё. Мен Марказий Осиёга постсовет призмаси орқали қараб келинган деб ўйлайман, унга Евроосиё суперконтинентининг юраги сифатида қаралмади”.

Айнан шу иқтибосга феълан яқин фикрни россиялик машҳур тарихчи, антрополог Сергей Абашин ҳам ўтган йили ижтимоий тармоқлардаги саҳифасида қолдирди. У Ўзбекистоннинг Париж олимпиадасидаги зафарлари ҳақида гапира туриб, шундай деганди: “2024 йилги Олимпиада фавқулодда муҳим воқеага айланди. Гендер ва санъат мавзулари муҳокамаси билан эмас, балки, энг аввало,

Марказий Осиё мамлакатлари ва айниқса, 8 та олтин медални қўлга киритиб, 13 ўринни эгаллаган Ўзбекистон спортчиларининг кўрсатган ажойиб натижалари билан эсда қоладиган бўлди (эслатиб ўтмоқчиман, олимпиада ютуқлари билан бир қаторда, ўзбек шахматчилари ҳам сўнгги йилларда жаҳон рейтингда юқори ўринларни эгаллаб келяпти). Спорт тилида айтганда, биз Марказий Осиё давлатлари умумбашарий миқёсда танилаётган ва тан олинаётган муҳим ўйинчиларга айланиб бораётганига ва ўз субъектлигини англаб етаётганига гувоҳ бўлиб турибмиз. Бу дунёда ва собиқ постсовет ҳудудида ҳақиқий тарихий силжиш бўлиб, ҳали узоқ давом этадиган ва шубҳасиз, табиий жараёндир”.

Ҳар иккала тадқиқотчи нимага ишора қилаётгани тушунарли. Яъни бугун Марказий Осиё яхлит бир минтақа ўлароқ тарихий ва умум ўзлиги – идентитетини англаш ва бунинг баробарида дунёга ўзини янгидан “таништириш” йўлига ўтди. Тилга олинган олимлар билан бу борада фикри муштарак бўлган экспертлар жуда кўп. Масалан, машҳур тадқиқотчи Принстон университети профессори Бернард Льюис. Унинг тадқиқотларига турлича муносабат билдириш мумкин. Лекин халқаро илмий жамоатчилик тан олган Марказий Осиё, Ислом дунёсини чуқур ўрганган ушбу эксперт суҳбатларимиздан бирида айтган эдики, Марказий Осиё бугун жаҳон геосиёсий харитасида худди қадимий даврлар, ўрта асрлардаги каби кенгроқ маконнинг бир қисми сифатида балқмоқда. У Яқин Шарқ, Ҳиндистон ярим ороли, Узоқ Шарқларнинг узвий қисми ўлароқ кўзга ташланмоқда. Унга эндиликда асло собиқ Совет Иттифоқи, совет империяси чегараларини қўллаган ҳолда қараш мумкин эмас.

Ўзбекистон Президентининг айна масалада яна бир ниҳоятда фундаментал, стратегик фикрларига эътиборни жалб этмоқчиман: “Афғонистон Марказий Осиёнинг ажралмас қисмидир”. Эски постсовет ёндашувлари, ўлчамлари билан фикрласак, у бошқа дунё, албатта. Аммо

бугунги кун воқелигидан келиб чиқилса, вазият мутлақ ўзгаради: Афғонистон ҳам Марказий Осиёнинг бир қисми. Ахир қандай қилиб, дарёлари, табиати, маданияти, ўтмиши муштарак бўлган давлатни харитада кесиб ташлаш мумкин?! Бундан ҳам муҳими, бу қўшни давлатларнинг муштарак савдо йўлаклари. Ўзбекистон раҳбарининг яна бир муҳим фикри борки, у ҳам халқаро ҳамжамиятда кўп эътироф этилмоқда: "Афғонистонга хатар манбаи эмас, имкониятлар макони сифатида қарашимиз керак". Ўз ўзидан англашиладики, бу ўлкадаги барқарорлик барча учун тенг манфаатлидир. Биринчидан, ушбу яқин ҳамкорлик ва тинчлик Афғонистон халқи учун узоқ йиллик орзулар рўёби бўлса, биз учун ҳам бу хотиржамлик, иқтисодий-сиёсий истиқболлар эшигини очади. Сир эмас, бугун ушбу мамлакатдаги вазият бизнинг Жанубий ва Шарқий Осиё билан ўртамиздаги девордек бўлиб турибди. Агар у ердаги вазият тўла тикланиб, трансфғон йўлаги барпо этиладиган бўлса, бизнинг жаҳон бозорларига чиқиш масофамиз уч-тўрт баробар қисқаради. Ҳозир бизнинг ташқи савдо таннархида логистика чиқимлари 20-25 фоизгача боради. Бу – жуда катта маблағ. Ўзбекистонга энг яқин порт – 3000 километр. Дунёда логистика имкониятлари чекланган биздан бошқа мамлакат йўқ десак, хато қилмаймиз. Ваҳоланки, савдонинг энг асосий имконияти портлар, очиқ денгиз билан боғлиқ. Агар Афғонистон очилса, бу минтақага улкан имкониятларни тақдим этади.

Биз бугун минтақамиз, халқларимиз минг йиллардан буён яшаб келаётган жонажон маконни қандай атасак тўғри бўлади – Марказий Осиёми, Мовароуннаҳрми, Туркистонми?!. Лўнда жавоб шундайки, қандай аташимиздан қатъи назар, минтақанинг умумий ўзлиги бўлиши шарт! Айни масалада ўртага ҳаққоний бир савол қўйиш ҳам мумкин: Европанинг ўзлиги бор, нега айни муҳим умумкод Марказий Осиёда бўлмаслиги керак? Бу иддаога қарши кимдир "минтақада ҳамма бир тилда гапирмайди-ку," дейиши мумкин, лекин, ана, Европада ҳам турли тилларда

гаплашишади, лекин уларнинг муштарак қадриятлари, умумий тарихий мерос ва ўхшаш маданиятлари бор, Европа қадриятлари, бу уларники. Марказий Осиёнинг ҳам, албатта, ўз қадриятлари бор, буни биров инкор эта олмайди. Ўзбекистон Президенти айна шу омилга таянмоқдалар. Бу жуда ҳам муҳим.

Яқинда Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатияси университетидан Ўзбекистон дипломатияси тарихига бағишланган китоб тақдимоти ўтказилди. Ўша тадбирда Қозоғистоннинг юртимиздаги фавқулодда ва мухтор элчиси шундай деди: “Ўзбекистон Республикаси лидери Шавкат Миромонович Мирзиёевнинг маслаҳатлашув учрашувини ўтказиш бўйича ёрқин ташаббуси Марказий Осиё тақдирини ўзгартирди”. Бу жуда адолатли эътироф. Ва бу эътироф Марказий Осиёни катта талафот, катта портлашдан сақлаб қолган натижадир.

Бугунги кунда Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Маслаҳат кенгашининг бир мавсуми ўтиб, иккинчи давраси старт олди. Энди бу форматни институционаллаштириш зарурати пайдо бўлмадими, деган савол туғилляпти... Интеграция, институционаллаштириш ниҳоятда масъулиятли сўзлар ва жараён юқори даражадаги ҳамкорликни талаб этади. Нима учун Европа – Европа Иттифоқи бўлди. Чунки улардаги ягона тизим, ягона ёндашувлар, ягона тамойиллар, андазалар ва энг муҳими, ягона, муштарак қадриятлар шуни тақозо этди.

Марказий Осиё бу даражага чиқишига ҳали вақт бор. Биз бу ўринда қандайдир мамлакатлар, давлатлардан устун турган тузилмаларни тузиш ҳақида ўйлашдан кўра, ҳамкорликни чуқурлаштиришга қаратилган йўللارни кўпроқ ўйлашимиз керак. Бу борада Президентимиз томонидан катта ишлар амалга оширилаётганини бугун барча кўриб турибди.

Ташаббуслар бўлади, у қандай натижа бериши мавҳум бўлиши мумкин... Бироқ бу, қозоғистонлик дипломат тилга олган эътироф яна бир бор қайтараман, тўлиқ асос билан

Марказий Осиёни катта талофат ва чуқур инкироздан сақлаб қолган натижадир. Нима учун баъзи давлат раҳбарлари илгари сурган ташаббуслар бирор натижа берса-бермаса ташаббуслари турли халқаро мукофотлар, ҳатто тинчлик бўйича Нобель мукофотига лойиқ кўрилади-ю, бошқаларникига чап кўз билан қаралади?! Ваҳоланки, мукофотлар тақдим этилгач, аксига олиб, тинчлик муҳити урушларга боғланиб кетган ҳолатларни ҳам тарихда кўрганмиз.

Ўзбекистондек халқаро мақомга эга йирик давлатнинг раҳбари шундай эзгу ташаббус билан чиқиб, уни асосли дастурлар билан мустаҳкамлаб, минтақавий иқтисодиёт доктринасини ишлаб чиққанига нега эътибор берилмаслиги керак? Мен аминманки, бу хизмат, минтақа тинчлигини сақлаб қолиш, сақлаб қолишгина эмас, унинг равнақи, иқтисодий ривожланишига ҳам катта тўртки берган ташаббуслар ҳам аслида Тинчлик бўйича Нобель мукофотига тўла муносиб!

Тарихдан биламизки, Марказий Осиё доимо 4 та йирик минтақа – Хитой, Ҳинд ярим ороли, Яқин Шарқ ва Ўрта Шарқ, ҳатто Россия ва у орқали Европага ҳам катта таъсир кўрсатиб келган. Ушбу тўрт минтақада бугун қудрат эгаллигига даъво қилаётган мамлакатлар пайдо бўлишида Марказий Осиёдан чиққан шахсларнинг ҳиссаси катта бўлган. Туркияни оласизми, Ҳиндистондаги Бобурийларни оласизми, Хитой маданияти ва тамаддунини ўрганасизми, таъсиримизни аниқ сезишингиз мумкин. Бугун ҳам Марказий Осиё янги Осиёда, дунёда катта роль ўйнапти, деб тўла ишонч билан айтишимиз мумкин. Қолаверса, нафақат маданият ва интеллектуал салоҳият, балки Евроосиёни боғловчи асосий транспорт йўлаклари ҳам айнан Марказий Осиёда бўлган. Минтақанинг энергетик захиралари, ривожланаётган иқтисодиёти дунё бозорларига ҳал қилувчи таъсир кўрсатади. Айниқса, энг йирик иқтисодиётли Хитой, ўсиб келаётган иқтисодиётли Ҳиндистон, Покистон келажагида айнан Марказий Осиёдаги

захиралар катта роль ўйнаши мумкин. Марказий Осиёнинг цивилизация ўрни, маданиятдаги ўрни ҳам алоҳида эътирофга лойиқ. Бугун дунёнинг асосий муаммоси турли маданиятлар, турли цивилизациялар орасидаги низолар билан боғлиқ. Барча муаммолар шундан келиб чиқяпти. Яъни ўзаро тушуниш, ўзаро ишонч танқислиги...

Марказий Осиё Ислом дунёсининг юрагида жойлашгани билан бирга, Европа хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг иштирокчиси ҳамдир. Айнан шу ерда турли маданиятлар, динлар, цивилизациялар ўртасида мулоқот доимо бўлиб келган. Ва айна мультикультурализм ҳам дунё ҳамжамиятига намуна бўлиши мумкин. Бугун Ўзбекистон олиб бораётган сиёсат ҳам айнан Марказий Осиёнинг ривожини таъминлашга қаратилгани билан эътиборга молик. Бу фақат минтақавий эмас, глобал аҳамиятга эга ютуқ, аслида.

Тарих сабоқлари, ундан тўғри хулоса чиқариш – муваффақиятли ривожланиш, тараққиётнинг энг муҳим талабларидан бири. Нима учун ўтмишда Марказий Осиё, дейлик, Ўзбекистон ҳудудида пайдо бўлган давлатлар ўз мавқеи, кучи, таъсири бўйича ҳозир биз энг йирик, глобал давлатлар деб биладиган мамлакатлардан беқиёс равишда устун турган? Одамнинг ишониши қийин, IX-XI асрларда Марказий Осиёда, Самарқандда зарб этилган дирҳам пул бирлиги ўша пайтда жаҳон савдосининг 60-70 фоизини таъминлаб берган. Худдики бугунги доллардек. Ҳатто Скандинавиядаги викинглар ўз ўлжаларини дирҳамга айлантиришга ҳаракат қилгани ҳақида тарихий манбаларда келтирилган. Чунки ўша пайтдаги энг кучли валюта, пул бирлиги Самарқанд дирҳами бўлган. Нима учун?! Чунки унинг тагида иқтисодиёт, фан, ҳарбий куч ва салоҳият ётади. Савол туғилади: бундай муваффақиятга қандай эришилган ва нега у йўқ бўлди? Ва биз қандай қилиб, ўша Ренессансни қайта “тирилтиришимиз” мумкин? Тарих сабоқлари шуни кўрсатадики, Марказий Осиёнинг гуркираган, гуллаган пайтида узоқ масофали савдо учун

имкониятлар яратилган эди. Яъни савдо муҳим. Лекин бу яқиндаги шаҳар ё қишлоқ билан савдо қилиш эмас. Самарқанддан Корея, Византия билан савдо алоқаларини ўрнатиш, нафақат товар айирбошлаш, балки ғоялар, фан, маданият айирбошлаш дегани эди. Узоқ масофали савдо учун яратилган имкониятлар ҳуқуқий, хавфсизлик нуқтаи назаридан таъминланган бўлади. Шу боис ўша даврларда бу ерда маданият, фан ривожланган. Чунки ўзини ўзи бойитувчи маданиятлар учун имкониятлар яратилган.

Бугун Ўзбекистонда амалга оширилган ташқи сиёсат, яъни очиқлик ва кўп векторлик мана шу тарих сабоқларидан келиб чиқмоқда. 2016 йилгача биз шуни эсдан чиқардик. Қўшнилар билан ҳатто чегараларни миналаштириб ташладик. Минтақада ички савдо атиги 8 фоизни ташкил қилган. Охириги 5-6 йил мобайнида эса Марказий Осиёдаги минтақавий савдо бир неча баробарга ортиб, 11 миллиард долларга етди. Бу Президентимиз олиб бораётган ташқи сиёсат натижаларидан, тарих сабоқлари ва уларни қандай татбиқ этишнинг мисолларидан бири. Шу аснода биз кўриб турибмизки, Ўзбекистоннинг янги дипломатияси пайдо бўлди. Бугун Ўзбекистон ташқи сиёсатини ҳамма билади, танийди. Унга прагматизм, яъни мақсадга қаратилганлик, виқор, салмоқлилик хос. Ташаббускорона характерга унинг негизида.

Илгари даврларда кутиб, вазиятга қараб ўтирардик. Бирор ҳодиса бўлдими, унга мослашишга ҳаракат қилардик. Бу фаол эмас, пассив сиёсат. Дипломатияда “Превентив дипломатия”, яъни олдиндан кўра билиш деган сўз бор. У ғалаба келтиради. Ана шу боис Ўзбекистон сўнгги 7-8 йил мобайнида БМТ бир овоздан қабул қилган 10 та резолюциянинг муаллифи бўлди. Бошқа йирик глобал давлатлар бундай самара кўрсата олмади. Бу резолюциялар ҳавойи эмас, бевосита халқлар олдида турган муаммолар ечимига қаратилган. Масалан, Орол денгизи муаммоси, Марказий Осиёда консультатив маслаҳатлашув учрашувларини таъсис этиш, парламентларнинг барқарор

ривожланишини таъминлаш – буларнинг ҳаммаси Президент Шавкат Мирзиёев томонидан илгари сурилган резолюцияларнинг қабул қилинишидир. Сўнгги йиллар мобайнида турли даражадаги глобал ва минтақавий катта учрашувларда, фақат БМТ эмас, Шанхай халқаро ташкилоти, МДҲ мамлакатлари, Марказий Осиё билан боғлиқ халқаро форматларда Ўзбекистон томонидан 300 дан ортиқ ташаббус илгари сурилган! Бу ташаббуслар замирида чуқур таҳлил, ҳисоб-китоб, оқибат-натижаларини тўғри билиш ётади. Бу Янги Ўзбекистон дипломатиясининг салмоқли, салобатли, прагматик ва ташаббускорона характерга эга қиёфасини кўрсатади.

Минтақа мақомига эга давлатларнинг ривож, тараққиёти атрофидаги давлатлар тақдирини белгилайди. Ўзбекистон ҳам худди шундай давлатга айланиб бормоқда. Бу халқаро миқёсда эътироф этилмоқда. Демакки, сўнгги йилларда яна бир муҳим бурилиш рўй бермоқда. Ўзбекистон нафақат минтақавий, балки умумбашарий муаммоларни ҳал қилиш борасида ҳам фаол ҳаракат олиб бормоқда. Масалан, айнан Ўзбекистон раҳбарияти бутун дунё экологик талафот бўсағасида тургани ҳақида БМТда гапирмоқда. Президентимиз бугун давлатлар ўзаро зиддиятларни четга суриб, битта кемада эканимизни англаб етиши кераклигини уқтирмоқда. Трансчегаравий – чегарани билмайдиган хавф-хатарлар деймиз. Ҳеч бир мамлакат уни ҳам, экологик масалаларни ҳам танҳо ўзи ҳал қилолмайди. Халқаро муаммоларга ўзаро ҳамкорликда ечим топиш керак. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон дипломатияси тарих сабоқларидан хулоса чиқарган ҳолда, ҳам умумбашарий, ҳам умумминтақавий муаммоларни ҳал этишга доимо тайёр.

Мана шундай сиёсий доктрина ва дипломатик муваффақиятлар замирида нафақат тинчликни сақлаш, балки уни мустаҳкамлаш, минтақани умумий тараққиёт сари етаклаш принципи ётади. Шу йилнинг апрель ойи бошида Самарқанд шаҳрида бўлиб ўтган "Марказий Осиё – Европа Иттифоқи" биринчи саммити айнан шу мафкуранинг

мантикий давоми, амалдаги исботидир. Президентимиз раислигида ўтган мазкур саммит нафақат Европа ва Осиё ўртасидаги яқинлашув рамзи, балки Янги Ўзбекистон дипломатиясининг янги босқичга кўтарилганини кўрсатувчи воқелиқдир. "Келажакка сармоя киритиш" шиори остида ўтказилган бу саммит — мамлакатимиз ташқи сиёсатининг фақат иқтисодий эмас, балки цивилизацион, умуминсоний тамойилларга таянган ҳолда шаклланаётганини кўрсатади. Европа Иттифоқининг етакчи раҳбарлари, Марказий Осиё давлатлари президентлари, халқаро молиявий институтлар раҳбарлари иштирок этган ушбу халқаро анжуман — янги геосиёсий архитектурада Ўзбекистоннинг ўз ўрнига эга эканини эълон қилувчи тарихий саҳифадир.

Мирзиёев доктринаси бугун нафақат минтақада, балки глобал сиёсатда ҳам устувор нуқтага айланиб бормоқда. У фақат Марказий Осиёни эмас, балки Афғонистондан то Европагача қамраб олган кенг маконни ўзаро боғлайдиган, барқарор тараққиёт ва мулоқотни таъминловчи доктрина сифатида юксалмоқда. Самарқанд саммити айнан шу қарашнинг, янги сиёсий тафаккурнинг амалий ифодаси бўлиб хизмат қилмоқда.

Бу — янги Ўзбекистоннинг халқаро миқёсдаги сиёсий субъект сифатида шаклланаётганини англатувчи янги босқич. Ва бу, албатта, Мирзиёев сиёсий доктринасининг тарихий ютуғидир.